

Subject: FW: Siseministeeriumi ettepanekud „Energiamajanduse arengukavale aastani 2030“

From: Kati Päike [<mailto:Kati.Paike@siseministeerium.ee>]

Sent: Tuesday, November 25, 2014 9:36 AM

To: madis.laaniste@mkm.ee; Irje Möldre

Subject: FW: Siseministeeriumi ettepanekud „Energiamajanduse arengukavale aastani 2030“

Lugupeetud Madis Laaniste ja Irje Möldre

Edastan ühe täpsustuse ettepaneku nr 15 juurde ning lisan uue ettepaneku nr 18.

Siseministeeriumi ettepanekud „Energiamajanduse arengukava aastani 2030“ eelnõu (edaspidi ENMAK) täiendamiseks:

1. Peatükk 3.2.8 lk 31 – on toodud välja, et on otstarbekas varustuskindluse nõude ümberdefineerimine viisil, mis lisaks kodumaistele elektritootmisvõimsustele arvestab ka teiste Euroopa Liidu liikmesriikide ülekandevõimsustega (sh EstLink 1 ja 2 vahendusel tuleva elektrienergiaga ning selle pideva kättesaadavusega). Sellega ei saa nõustuda, kuna Soomel ei ole kohustust tagada 1000 MW elektrienergia olemasolu juhtudel, kui Soome ise on elektri defitsiidis või ei soovi seda müüa. Seega, varustuskindluse tagamiseks on mõistlik ja igati soovitatav jääda vana lähenemise juurde ehk varu ei tohi olla väiksem süsteemi päevasest maksimaalsest tarbimisest, millele lisandub 10%line varu. Palume **varustuskindluse** ja **varu arvestamisel** kasutada **kehtivat süsteemi**.

2. Peatükk 3.6.3.3 lk 53 – on toodud välja, et gaasi varustuskindlust mõjutavate riskide vähendamiseks ja gaasi tarnehäiretega toimetulekuks kinnitab majandus- ja kommunikatsiooniminister asjakohase kava, mida regulaarselt uuendatakse. **Palume saata kava Siseministeeriumisse tutvumiseks**, et saada terviklik ülevaade gaasi varustuskindlusest ja toimepidevusest.

3. Peatükk 3.6.5.2 lk 57-58 – **puitkütuse** osas ei selgu, kas tulevikus on puidu piisava mahu arvestamisel kütteks arvestatud välismaalt saadava toormega või on ka arvestatud olukorraga, mil tuleb hakkama saada ainult Eesti puidumahuga. ENMAKist ja KSHst ei selgu, kas Eesti puidu juurdekasv on piisav, et tagada järjepidevat ja piisavas mahus küttepuitu olemasolu sihtaastatel olukorras, mil välisriikides puitu juurde ei tule. Samuti kas antud plaan on kooskõlas keskkonna valdkonna arengukavades tooduga, sh nendega mis puudutavad NATURA alade laienemist? Palume täiendada vastavate selgitustega ENMAKi.

4. Peatükk 3.6.5.4 lk 59 – ENMAKis ega KSHs ei ole üheselt selge, kas **turbavaru** ja **turba juurdekasv** on piisav, et tagada ENMAKis toodud eemärkide järjepidevat ja pikkemaajalist täitmist. Arvestades, et turba taastumisajaks loetakse üldiselt üks millimeeter aastas, siis on küsitav turba kasutamine ENMAKis toodud mahtudeni. Seega palume arengukavas välja tuua, kas ja kuidas on lahendatud vajalike mahtude saavutamiseks turbatootmise laiendamine ning kuidas on see kooskõlas turbatööstuse arengukavaga. Palume täiendada vastavate selgitustega ENMAKi.

5. Peatükk 4.2 meede 1.2 lk 70 – kuigi ENMAKis on toodud välja, et elutähtsate teenuste toimepidevust käsitletakse riigikaitse arengukavas 2013-2022 ja see ei ole ENMAKi rida, siis meetmes 1.2 on ikkagi ette nähtud nõuded teenuse katkestuste ja jaotusvõrgu tehnilise valmisoleku osas (mis on tegelikult üks osa toimepidevusest). Peame otstarbekamaks täiendada ENMAKi meedet 1.2 mõõdikutega, mis hindavad ülekandevõrgu katkematut tööd ning jaotusvõrgu, ülekandevõrgu, elektrijaamade sõltumatuse suurendamist teistest teenustest.

Jaotusvõrk ei saa toimida ülekandevõrguta, seega on oluline tagada selle katkematu töö igas olukorras. Kui toimepidevus on läbimõeldud tavaolukorras ja selleks on tehtud ka tehnilised ettevalmistused, siis suure tõenäosusega suudetakse pakkuda teenust ka kriisi ajal, kuna vastav ettevalmistus katkestusteks on tehtud. Või teisiti öeldult, kui ei ole nõutud alternatiivseid lahendusi teenuse pakkumiseks tavaolukorras, siis ei saa loota, et

ettevõtted omavad ressursi ja teadmisi kriisiolukordadeks. Ressursside otstarbekamaks kasutamiseks (investeeringute paremaks suunamiseks) on mõistlik juba algusest peale arvestada suurema toimepidevusega, kui hakata sellesse panustama peale suuremat katkestust või siis, kui protsess/teenus on juba väljaarendatud.

6. Peatükk 4.2 meede 1.4 lk 72 – palume täiendada meedet 1.4 täiendava mõõdikuga. St lisaks mõõdikule „regulatsioonile vastava kütusevaru olemasolu“ tuleks kütusevarule seada täiendavad mõõdikud „**kütusevaru kasutusele võtmiseks vajalik aeg**“ ja „**kütusevaru kättesaadavus tarbijatele**“. Piisava varu olemasolust ei ole kasu, kui seda ei saa vajadusel korral piisavalt kiiresti kasutada. SiM andmetel on varude kasutuselevõtuks vajalik IEA otsus, mille tegemiseks võib kuluda ca nädal aega (ka ei pruugi otsus tulla positiivne). Kuna esitatud andmetest lähtuvalt on Eestis kohapeal varusid vaid ca 45 päevaks, samas ei ole teada, kui kiiresti suudab OSPA suunata varuküttust ringlusesse, siis tuleb teha tööd varu kasutamisevõtmise kiiruse ja kättesaadavuse suurendamise suunas. Seni esitatud mõõdiku alusel ei saa hinnata kütusega varustamise toimekindlust. Palume viia vastavad parandused sisse ka ENMAKi.

7. Peatükk 4.3 meede 2.4 lk 76 – olulisemate tegevuste all on toodud välja raudtee elektrifitseerimine. ENMAKist ei selgu, kas see meede puudutab ainult riigiraudteid või ka eraraudteid. Samuti ei saa nõustuda raudtee 100% elektrifitseerimisega. Peab jääma alternatiivne võimalus diiselveeremi koosseisude kasutamiseks ulatuslikumate elektrikatkestuste korral. Seega tavatingimustes peab olema tagatud mõistlikus mahus diisel veeremite olemasolu ja töökord. Selline lähenemine tagab, et raudtee toimib ka kriisi ajal. Kui sellist lähenemist ei ole tagatud tavaolukorras, siis ei ole tagatud raudtee toimimine kriisi ajal. Teeme ettepaneku viia vastav täpsustus raudtee elektrifitseerimise tegevuse sõnastusse.

8. Peatükk 3.4 meede 3.4.2 lk 43 - lk 43 teise lõigu teises lauses on kirjutatud: "Planeeringute mõju hindamise protsessis ei arvatata planeeritava piirkonna energiakasutust nii hoonetes tarbitava energia kui igapäevase (sund)liikuvusega (töö-kodu-lasteaed-kool) seotud kütuse- ja ajaressursi. Energiakasutuse ja -mõju arvutamiseks on vajalik esmalt välja töötada meetodika, mis oleks kergesti kättesaadav ja selgesti mõistetav ja kasutatav." **Palume lausete sõnastust muuta järgmiselt:** "Planeeringute mõju hindamise protsessis ei **arvestata** planeeritava piirkonna energiakasutust nii hoonetes tarbitava energia kui igapäevase (sund)liikuvusega (töö-kodu-lasteaed-kool) seotud kütuse- ja ajaressursi. Energiakasutuse ja -mõju **arvestamiseks** on vajalik välja töötada **arvutusmeetodika**, mis oleks kergesti kättesaadav ja selgesti mõistetav ja kasutatav." Muudetud sõnastus võimaldab energiakasutuse arvestamisega alustada niipea kui võimalik ehk arvutusmeetodika väljatöötamisega samaaegselt või ka varem.

9. Peatükk 3.2.3. lk 23 – Juhime tähelepanu, et ENMAK-is on liialt vähe räägitud päikeseenergia kasutamise võimalustest Eestis (ainuke mainimine on ptk 3.2.3. lk 23, kus öeldakse, et päikeseenergiat on seni rakendatud peamiselt väikelahendustena). Palume ENMAK-is rohkem rääkida päikeseenergia kasutamise võimalustest Eestis.

10. Peatükk 3.2.4. lk 24 – Tuuleenergiast ja selle arenguperspektiividest on ENMAK-is juttu väga põgusalt (nt on mainitud ptk 3.2.4. lk 24 viimases lauses). Siseministeeriumi hinnangul ei piisa ainult elektritootmise üldpõhimõtete väljatoomisest ning palume ENMAK-is põhjalikumalt käsitleda ka tuuleenergiast elektri tootmise viisi.

11. Peatükk 3.2.6. lk 28 – Siseministeeriumi poolt koostatavas „Üleriigilise planeeringu „Eesti 2030+““ elluviimise tegevuskavasse on koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga aastateks 2020-2025 sisse kirjutatud tegevus „Venemaa ja Eesti elektrivõrkude ühenduspunktidesse rajatavate konverterjaamade kavandamine ...“. Palume täpsustada, kas ENMAK 2030 ptk 3.2.6. tegevus, mis paigutab Balti elektrisüsteemi lahtilülitumise Loode-Vene sageduspiirkonnast aastatesse 2025-2030 (lk 28) on sellega kooskõlas?

12. Peatükk 3.2.6. lk 28 – lk 28 on positiivsena esile toodud, et „... on oluline elektri põhivõrgu viimine kõikidesse Eesti maakondadesse“. Palume täpsustada, et kas siinkohal võiks olla tegemist ringtoitelise võrguga, kus ühe suuna äralangemine ei vii veel maakonna elektrivarustuse katkemiseni? Või on seda printsiipi juba igal pool järgitud?

13. Peatükk 3.2.6. lk 29 – Peatüki 3.2.6. viimases lauses on kirjutatud: „Elektrivõrkude arendamine ja rajamine peab panustama Eesti regionaalarengusse ja maapiirkondades ettevõtluse arendamisse läbi vabade tarbimisvõimsuste kättesaadavuse parandamise riigi ja maakondade üldplaneeringutes ette nähtud

tööstuspiirkondades ning elektrivõrguga vajaduspõhiste liitumissoodustuste tegemise Eesti majanduse seisukohalt olulistele elektritarbijatele ning -tootjatele. Siseministeeriumi hinnangul ebakorrektna öelda, et „... läbi vabade tarbimisvõimsuste kättesaadavuse parandamise **riigi ja maakondade üldplaneeringutes** ette nähtud tööstuspiirkondades ...“, kuna Eesti planeerimissüsteemis puuduvad sellised planeeringuliigid nagu **riigi üldplaneering** ja **maakonna üldplaneering**. Riigitasandil on olemas **üleriigiline planeering** ja – tulevikus – ka riigi eriplaneering, maakonnatasandil on olemas **maakonnaplaneering**. **Üldplaneering** on planeeringuliik, mis koostatakse kohaliku omavalitsuse poolt. Siseministeeriumi hinnangul on tõenäoliselt **üldplaneering** kõige sobivam planeeringuliik tööstuspiirkondade kavandamiseks, kuigi suuremaid põhimõttelisi lahendusi on võimalik kavandada ka maakonnaplaneeringutes. Seetõttu palume lauset vastavalt täpsustada, jättes lausesse välja täpsustuse „riigi ja maakondade üldplaneeringud“ ning kasutades ainult sõna „**üldplaneering**“.

14. **Peatükk 3.6.3.1. lk 51** – peatüki esimeses lõigus palume teise ja kolmanda lause ühendada.

15. ENMAK-is ei ole käsitletud võimalikke arenguid **meretuulikutarkade** osas ega nende **elektrivõrguga ühendamise** võimalusi. Juhime tähelepanu, et mitmed arendajad on juba huvi näidanud selliste parkide kavandamise vastu ning läbi on viidud uuringuid. Teema on üleval ka Eesti merealade planeerimise kontekstis. Seetõttu palume ENMAK-is käsitleda võimalikke arenguid meretuulikutarkade osas ning nende elektrivõrguga ühendamise võimalusi. **Rõhutame lisaks, et meretuulikutarkade rajamine peaks toimuma merealade planeeringute alusel.** Lähtuvalt merealade ruumilise planeerimise direktiivist, Läänemere regiooni kokkulepetest ja ka siseriiklikest strateegiadokumentidest (vt üleriigiline planeering „Eesti 2030+“ ja riiklik arengukava „Eesti merenduspoliitika 2012-2020“) peab Eesti mereala olema planeeritud aastaks 2020 (direktiivis ja Läänemere dokumentides 2021), sh ka meretuulikutarkade asukohad. Ka maismaal ei tohiks rajada suuri tuulikutarke ilma planeeringuta. Sama põhimõtte kehtib energiavaldkonna joonobjektide osas, nagu gaasijuhtmed ja kõrgepingeliinid.

16. Palume ENMAK-is käsitleda **energiasalvestusvõimalusi**, mis kasvataks Eesti sõltumatust ja oleks oluline eriti tuuleenergia arengule. Siseministeeriumi hinnangul ei asenda välisühenduste olemasolu seda vajadust.

17. Palume ENMAK-is välja tuua võimalikud lisaühendused **Balti-Põhjala piirkonnaga**. Selle aasta sündmused näitasid, et võivad juhtuda olukorrad, kus kaks Eesti-Soome kaablit on korruga rivist väljas ning välisühendus Põhjala riikide suunal on ära lõigatud. Üleriigilises planeeringus „Eesti 2030+“ on võimalikke suundi nimetatud: Eesti-Soome kolmas ühendus, Eesti-Rootsi ühendus, Eesti-Läti kaabliühendus. Need ei pruugi küll realiseeruda enne 2030. aastat, aga ENMAK-is peaksid kajastuma ka kaugemad perspektiivid.

18. **Teeme ettepaneku kaaluda energijulgeoleku seisukohalt riigile olulise taristu soetamist, nt Elering Fortum tehing.**

Vabandust korduvate kirjade pärast, rohkem meie poolt täpsustusi ei tule.

Lugupidamisega

Kati Päike

nõunik

strateegiaosakond

Siseministeerium

Tel: 612 5237

E-post: kati.paike@siseministeerium.ee

Pikk 61 / 15065 Tallinn / Tel: 612 5008 / www.siseministeerium.ee